

Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makalelerin Değerlendirilmesi Hakkında..

H. Suavi AHİPAŞAĞLU

Anadolu Üniversitesi
Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu

Türkiye’de son yıllarda akademik yükseltmelerde bir çok üniversitenin Üniversiteler Arası Kurul tavsiyelerine uyularak puanlama sistemine yönelmiş olması akademik kadrolarda yer alan öğretim elemanlarını çok sayıda makale yayınlamaya yöneltmiş bulunmaktadır. Ülkemizde, özellikle turizm alanında uzun süreden beri yayımlanan, dolayısıyla kurumlaşmasını tamamlamış dergi sayısının azlığı artan yayın talebini karşılamaktan uzak kalmaktadır. Bu nedenle son zamanlarda bir çok kuruluş kendi bünyesinde hakemli dergi çıkartma faaliyetine girmiştir. Her dergi de doğal olarak kendi hakemlerini belirlemektedir. Hakemlerin ise değerlendirme yaparken hangi ölçütleri kullanacaklarına ilişkin ortak bir tavır ne yazık ki söz konusu değildir. En basit anlamda bir dergi hakeme yolladığı makaleyi ismi belli olmaksızın yollarken, bir diğeri yazarın kimliği açık olarak yollayabilmektedir. Bu durum hakemlerin değerlendirmelerini tabii ki etkilemez, yazan kim olursa olsun bir hakemin vereceği karar bilimsel ölçütlere dayanacağı için sonuç değişmeyecektir. Ancak yazarın kimliğinin değerlendirme süreci öncesinden biliniyor olması üçüncü kişilere kuşkuya kapılma ve spekülasyon yapma olanağı vermektedir. Hakemlik ölçütlerinin açık bir şekilde belirlenmemiş olmasının ve kararların kişilerin meslek ahlakı ve kendi bilgi düzeylerine bağlı olarak değişmesinin yarattığı bir başka olumsuzluk ta bir derginin hakem kurulunca reddedilmiş olan bir çalışmanın bir başka dergide yayımlanabilmesine yol açmasıdır. Burada da bir dergi tarafından reddedilmiş bir çalışmanın yeni bir dergide yayımlanmış olmasını her zaman kötüye yormamak gerekir. İlk dergide hakemlerin yetersizlikleri, konuyu anlayamamış olmaları nedeniyle yada kişisel çekemezlilikler nedeniyle bir yazı reddedilmiş olabilir. Ancak genel kanı ve yapılan spekülasyonlar tam ters yönde olmaktadır. Genel olarak söylenen bir dergide reddedilse bile hiçbir makalenin elde kalmayacağı, nasıl olsa yayımlayacak bir dergi bulunacağı yönündedir. Bu nedenle bilimsel turizm dergileri eşgüdüm kurulu oluşturulmalı, en azından dergilerin editörleri kendi hakem kurullarınca reddedilmiş çalışmalar hakkında birbirlerini elektronik posta yolu ile bilgilendirmelidirler. Böyle bir işbirliği gerçekleştiginde bir yazar çalışmasını başka bir dergiye

gönderse bile yeni derginin editörü daha önce başvurulmuş olan dergiden hakem raporunu ve çalışmanın ilk halini talep ederek kendi hakemlerine çalışmanın yeni hali ile birlikte gönderirse yeni hakem heyeti daha nesnel davranabilecek; vereceği karar her türlü spekülasyonun önüne geçebilecek nitelikte olacaktır. Buraya kadar söylediklerimiz bir makalenin reddi durumu ile ilgilidir. Bir o kadar önemli; belki de daha vahim durum da yayımlanan çalışmalarda görülmektedir. Son zamanlarda öyle temel hatalar içeren yazılar yayımlanmaya başlamıştır ki, okuyucuların yalnız o dergiye yada o derginin hakem heyetine değil, genel olarak turizm alanındaki bilimsel çalışmalara olan zaten düşük düzeydeki güvenlerini de yitirmeleri tehlikesi belirmeye başlamıştır. Bu durum turizm kamuoyunda hakemin kimliğinin belirsiz olması ile bağdaştırılmaktadır. Dergilerin nedenini anlamadığım bir şekilde mümkün olduğunca fazla uzmanı hakem heyetlerinde bulundurma gayretleri, her konuda birden çok uzmanın varlığı sonucunda yayımlanan çalışmayı kimin değerlendirdiği karine ile de olsa çıkartılamamaktadır. Bu durum karşısında hakemlerin, nasıl olsa kimin değerlendirdiği belli değil düşüncesiyle, standartları düşük tuttıkları kanısı ortaya çıkmaktadır. Bu kanının yaygınlaşması, turizm araştırmalarının geleceği açısından büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Nitekim turizmin bir bilim dalı olduğu yönündeki kuşkulu yaklaşımlar Yüksek Öğretim Kurumu’nun doçentlik ana bilim dallarının yeniden belirlenmesi çalışmaları sırasında da ortaya çıkmıştır. Bu sakıncanın giderilebilmesi için bizim önerimiz, ya dergilerin çalışmaları belirli ana başlıklar altında yayımlamaları ve her ana başlıkla ilgili çalışmalar için kurulan hakem heyetlerini ayrı ayrı belirtmeleri; yada yayımlanan her makalenin altına değerlendiren hakemin de adının verilmesi olacaktır. Bu öneriler tabii ki tartışmaya açıktır. Açık olan bir başka konuda turizmin bir bilim dalı olarak gelişebilmesi için yabancı ülkeler, özellikle de Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu gibi yapılan çalışmaların bilim ve uygulama düzeylerinin artırılması gereğidir.

Doç. Dr. H. Suavi Ahıpaşaoğlu, Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Yunus Emre Kampusu, 26470 Eskişehir
E-mail:sahipaoglu@anadolu.edu.tr